

vele együtt az ottani főgimnázium vezetését bízta volna rájuk. Ez a kísérlet is szép reményekkel indult, mígnem sok tanácskozás és felirat-szerkesztés után a zilált pénzügyi viszonyok és főleg a zágrábi épülethiány miatt szintén dugába dőlt. „A történetírónak és a hazája multján elborongó magyar embernek mindenestre oka van sajnálni, hogy a derék Kácsor Keresztélyek, Tapolcsányi Gergelyek és Bolla Mártonok erőfeszítéseit nem kísérte több siker,” — fejezi be Balanyi György tanulmányát.

VÁNDOR GYULA

Dr. Kemény Gábor, Egy magyar kultúrpedagógus. Nagy László életműve. (Budapest, 1943. Nagy László Könyvtár kiadása. 239 old.)

Ma már hivatalos helyről is egyre gyakrabban hallatszik az a megállapítás, hogy a nevelés kérdése szellemi honvédelem. Ezt a belátást hirdette az a találó mondas, hogy a königrázi csatát a porosz iskolamesterek nyerték meg. A nevelői munkának ilyen távolra való kihatását, egyetemes nemzeti és emberi jelentőségét igazolja Kemény Gábornak Nagy Lászlóról írt monográfiája.

Nagy László a gyakorlati pedagógiának volt munkálója. Előadásai, cikkeivel, könyveivel, de főleg szervezésével nagyban hozzájárult a nevelői gondolat tudatosulásához és a nevelői eljárás tényleges eredményeinek fokozásához. Működésének alapelve ez volt: A nevelő csak akkor közelítheti meg a gyermeket, csak úgy találhat megértésre és bizalomra nála, ha szerencsés kézzel, *érzékeny* nyúl a gyermek tanulmányozáshoz. A gyermekvizsgálat Nagy László pedagógiai meggyőződésé-

nek alapvető élménye s egész élettevékenységének iránymutatója. Hirdeti, hogy a nevelői munka a gyermeki lélek egészének, a növendék testi-lelki fejlődésének megismerésével kezdődhet. Nagy László főleg a *gyermek érdeklődési irányát* tartja felkutatandónak: ezt a tényt semmiféle pedagógiai rendszer nem tévesztheti el szem elől.

Ez a belátás vezette Nagy Lászlót két nagyobb pedagógiai művében is. 1.) *Didaktika* gyermekfejlődési alapon. Tervezete szerint „... minden évfolyam vagy ciklus külön lélektani célt kap, külön problémát old meg... De nem csupán a célok, hanem a módszerek is változnak a fejlődés időszakai szerint...” 2.) A *Pedagógiai biológia*-ban pedig egyrészt a gyermek szellemi-értelmi, másrészt testi adottságait és fizikai fejlődését vizsgálja.

Céljának elérésére Nagy László tevékeny toborzó munkába és szervezésbe fogott. Megszervezte a II. Egyetemes Tanügyi Kongresszust (1896), megalapította a Gyermektanulmányi Bizottságot (1903), majd a Magyar Gyermektanulmányi Társaságot (1906), megszervezte a Gyermektanulmányi Muzeumot (1910). Az ő tervei szerint alakul meg az Új Iskola (1915), ezenkívül megalakítja az Anyák Iskoláját (1920) és megszervezi a Szülők Szövetségét (1923).

Ezt az áldásos nevelői életművet Kemény Gábor kegyeletes lelkesedéssel és jelentőségének őszinte átérzésével ábrázolja. A hazai nevelési viszonyok teljesebb megvilágítása céljából széles történeti alapot vett Nagy László működésrajzához. Apácai Cseri János, Eötvös, Schneller István pedagógiai elmékedéseinek foly-

tatóját és ténylegesítőjét keresi Nagy Lászlóban. Ami eszmei megmozdulás és pedagógiai jelentőségű törekvés volt a magyar tudományos világban, azt valamennyit igyekszik a szerző nevelői szempontból áttekinteni. Így kapjuk meg azt a gazdag színezésű helyzetrajzot, amelyben Nagy László gyermektanulmányi munkásságát minden vonatkozásban érthetjük és értékelhetjük, s ezáltal lesz Kemény Gábor könyve több mint élet- és működésrajz: művelődéstörténeti korképpé szélesül. (A felekezeti oktatás körüli harcok leírásakor a fogalmazás s főleg egy idézete nem mondható szerencsésnek.)

A történeti és leíró gondolatmenetbe a szerző gyakran bele-
szóvi nevelői világnézetének és humanista embereszményének számos megnyilvánulását. A szemléletmódjában és ítéleteiben egyaránt érett mű tanulságos, sőt eszméltető olvasmány.

VISY JÓZSEF

Oroszlán Zoltán: A Művészeti Múzeumok Barátai Egyesületének 15 esztendeje. Budapest, 1943. 4-ed r. 6 l. 7 képtáblával.

A magyar múzeumok éppen úgy, mint a mieinknél sokkal hatalmasabb külföldi múzeumok és gyűjtemények is alapításukat, majd gyarapodásukat igen nagy mértékben köszönhetik a Maecenások áldozatkészségének. Idők multával azonban felmerült a szükségse annak, hogy a maecenások áldozatkészsége ne öletszerűen gyarapítsa a múzeumok gyűjteményeit, hanem azok tényleges hiányainak pótlására szolgáljon. A múzeum vezetősége keressen tehát egy-egy meglévő szükséglet, vagy felbukkanó kedvező vásárlási lehetőség

esetében maecenásokat. Az ilyenfajta vásárlási rendszer azonban a múzeumok kisebb-nagyobb áldozatra kész támogatóinak bizonyos szervezettségét tételezi fel. Ezért alakult meg már régebben külföldön az egyes múzeumok barátainak, támogatóinak egyesülete. Nálunk a már 1840-ben alakult Pesti Műegylet tulajdonképpen a Magyar Nemzeti Múzeum képtárának gyarapításán fáradozott. De modern értelemben vett múzeumpártoló egyesületünk csak az 1913-ban alapított Múzeumbarátok Egyesülete volt, amely a tagjai által önzetlenül fizetett elég magas tagdíjakból kiváló értékű műtárgyakat vásárolt és helyezett el örök létteképpen a Magyar Nemzeti Múzeumban, a Szépművészeti Múzeumban és az Iparművészeti Múzeumban. Az egyesület áldozatkészségének, múzeumaink nagyértékű műtárgyakat köszönhetnek. Az első világháború szerencsétlen befejezése sajnálatos módon éppen akkor vetett véget az egyesület működésének, amikor arra a múzeumok állami javadalmazásának elsorvadása miatt a legnagyobb szükség lett volna.

Az ország pénzügyi helyzetének megszilárdulása után került csak újból sor az egyesület munkájának újrafelvételére. A közgyűjteményeink szervezetében a világháború után történt változásoknak megfelelően alakult át a Múzeumbarátok Egyesülete is. A Magyar Nemzeti Múzeum támogatására már 1926-ban önálló egyesület alakult, míg 1928-ban új formát öltött a Művészeti Múzeumok Barátainak Egyesülete is. Ez időtől fogva az egyesület célja két nagy művészeti múzeumunk, a szépművészeti és az iparművészeti, gyűjteményeinek a művészet kiváló alkotásaival való gyarapítása.